

Цифровий заповіт, або Проблема конструювання сталих понять у світобудові інтерпретацій

ТАРАС КУШНІР

Еволюційне спрямування розвитку образотворчого мистецтва вимагає від сучасного митця створення та формування новітньої парадигми, що буде заснована на специфічній ідеї. Постмодернізм використовується як своєрідний позанціональний лінгвістичний набір інструментів, з допомогою якого ми можемо висловити свою специфічну ідею. Цей асортимент складає для художника сьогодення одночасно візуальний та концептуальний тезаурус, котрий можна використовувати як за переконанням, так і в якості експерименту, а також набір інструментів задля переорієнтації парадигм досучасного часу, котрі, в свою чергу, є інтерпретаціями парадигм до-досучасного часу. І число таких до-до... незліченне.

«Не існує нічого абсолютно первісного, що підлягало б інтерпретації, так як все, за суттю, вже є інтерпретація; кожен знак за своєю природою не є річ, пропонується для інтерпретування, а є інтерпретацією інших інтерпретацій» [1]. В інтерпретації встановлюються стосунки не роз'яснення, а, радше, констатації.

Теорія позначки (зображення) була лишень конфігурацією фарбової плями, глибини чи висоти рельєфу або різницею фактур поверхні, не уособлюючи ні позитивного, ні негативного аспекту. «Знаки — це інтерпретації, приховані під масками. Перебравши на себе нову функцію

— приховувати інтерпретацію, — знак втрачає свою просту сутність, сутність означу, надану йому при створенні» [2].

Творці швейної машинки Zinger не могли собі уявити, що абревіатура «AC&DC», що мала вказувати на аверсний та реверсний режим роботи притискної лапки, перетвориться, через назву рок гурту «AC/DC», на образ антирадянської пропаганди та стане приводом задля виключення з лав комсомольської організації не одного прихильника цивілізаційного розвитку музичної культури! А нині не кожен молодий прихильник важкого року уявляє собі прершопохідне значення сполучення літер, що ними так щиро обписані стіни новобудов кожного промислового міста.

Зображення стали знаками внаслідок того, що перебрали на себе значення найважливіших інтерпретацій. Нині ж в просторі знаку опинилась можливість гри негативних чи то позитивних понять, протиріч, захоплень та сподівань. Першопохідне значення зникло разом з тими, хто його пам'ятав, залишивши по собі необмежені можливості інтерпретування. У глибочинь стрімголовнули поняття, котрі до цього здавалися не властивими теорії знака. Таким чином виник сучасний символізм. Символізм не пов'язаний ні чим і ні з чим. Ні з культурою, а ні з традицією жодної з цивілізацій.

Arle спокуси. 145 × 220, полотно, олійні поливи

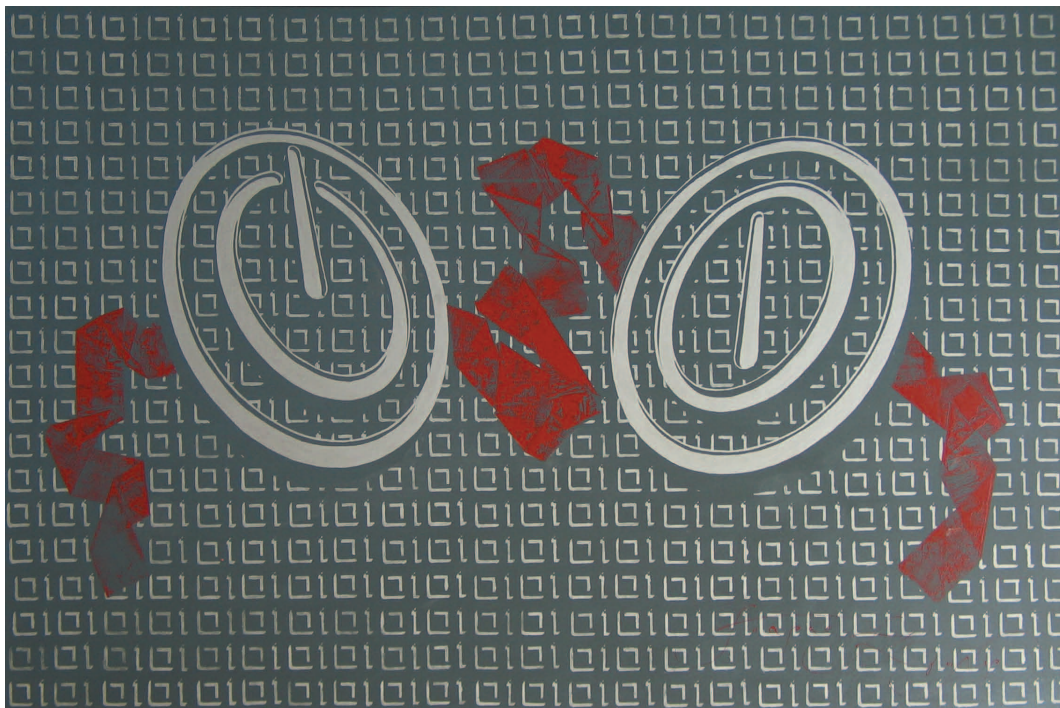
Символізм еволюційний. А Інтернет-ме­режа гарантувала миттєве його розповсю­дження. «Знак потребує виявлення своєї суті, символ говорить сам за себе. А інтерпретація символів є — якщо не заміною філософії, то її нащадком» [3].

«Художник цифрової епохи це — інтер­претатор глобальної імперії знаків. Його поле діяльності — не життя, а теорія і практика керу­вання показниками» (Станіслав Шуріпа).

Символіка релігійних знаків *стала* [4] та збережена в первісному значенні. Ну хіба що з деякою видозміною візуальної конфігура­ції. Інтерпретації її сенсу є неприпустимими та одразу ж потрапляють до категорії ересі. Але знання значення та дозволеного простору інтер­претацій, збережене в релігійному та культурно­му розвитку нації, повністю втрачене в перебігу «холодної війни» еволюційних перегонів соціу­му. Для прикладу, різночитання знака свастики

як сварги, чи буддистського або індуїстсько­го знака сонця, чи граматичного православно­го хреста або символу нацизму призводить до неймовірної розгубленості сучасний мозок, вихований в процесі еволюційних перетворень.

При відсутності глибокого знання в галу­зі релігійної символіки, потреба в визначенні та констатації сталих понять та виокреслення символічної знаковості, надихнувши, спряму­вало спотворений еволюцією розум на інтер­претацію знайомих йому зображень до рівня символів, ним не знаних. На жаль, зображення, знайомі пошукоспроможному розуму, похо­дять з інформації, розташованої у всесвітній мережі, часто-густо інформації не досконалої та відверто заангажованої. Сучасна людина відірвана від культуротворчого шару, загубившись в світі еволюційних інтерпретацій знаків та символів, за відсутності можли­вості знайти визначення для формулювання ідеї,

Альфа та Омега. 145 × 220, полотно, олійні поливи

що її марудить, та неспроможності створити нові символи, — приречена на безкінечне повторення Інтернет-варіанту Оруелівського «НОВОМОВУ».

Від часів Мойсея безапеляційним аргументом було твердження — «Написано» (малося на увазі **Знання**, дароване на Скрижалях Заповіту та записане в правилах).

Від Ісуса Христа найвищим аргументом є «Сказано» (**Одкровення**, промовлені на нагорній проповіді, в притчах, та ті, що віщуються Святим Духом через апостолів та пророків).

Від часу розповсюдження Інтернету [5] єдиним аргументом стало — «Обчислено» (**Інформація** в просторі самодостатності... навіть про ті ж Знання та Одкровення).

Секуляризація аргументації призвела до повної втрати сенсу сакральності понять сталості та першопохідності. Єдиними незмінними символами в цьому процесі є знаки комп'ютерної

навігації. Для різних культур, релігій чи традицій ця символіка стала *першопохідною*, не обтяженою інтерпретуваннями!

Вербальне спілкування з комп'ютером людини — вже річ абсолютно звична. А безапеляційна віра у всепроникність та всеосяжність Інтернету є предметом таких диспутів, в порівнянні з котрими теософські полеміки — дитячі забавки.

Найвикористовуваніші слова в роботі з комп'ютером, як у програмістів так і користувачів [6], різними мовами — «Прошу!», «Допоможі!», «Збережи!»... І сенс цих слів, маючи зовсім інше значення, дає можливість автору проводити рівнобіжну лінію цифрового світу поруч із лінією релігійною [7]. Автор плекає надію, що цифровий світ йтиме поруч з релігією, не замінюючи її. Хоча існування сповіді по Інтернету вганяє кострубатого костура в надії автора.

В реалізації проекту використовується поєднання іконописної символіки та біблійної атрибутики в поєднанні з символами комп'ютерної навігації. Саме в двозначності цих символів і знаходиться простір задля розвитку ідеї проекту. Основу проекту складають живописні об'єкти. Полотна призначені спрямувати низку асоціацій глядача у напрямку, потрібному для сприйняття ідеї проекту. Колір, форма та технологія нанесення матеріалу кожного елемента проекту відібрані аби спростити цей поступ.

Іконографічні, релігійні та біблійні елементи — техніка монотипії (випадковість як неповторність, характер зображення твориться за участі, але не по волі автора), пурпуровий колір (вибраність, елітність, царскість). Символи комп'ютерної навігації — техніка трафаретного друку (технологія множення), сірий та срібний колір (найреспектабельніший колір цифрової технології).

Живописні праці:

«**Apple спокуси**» — порівняння символу відомого виробника з плодом пізнання добра та зла. «Нерукотворний убрус» [8] — канонічне християнське зображення образу Ісуса Христа на платіві замінене легко впізнаваною, але дещо видозміненою, щоб уникнути судових позовів, емблемою. За тло править безкінечне повторення числового сполучення «1 та 0», двозначна мова цифрової технології. Квадратність (себто математична досконалість) шрифту підкреслює його приналежність, а враження нематеріальності досягнуто зображенням лише тіней, що вирізняють знаки із загальної площини тла.

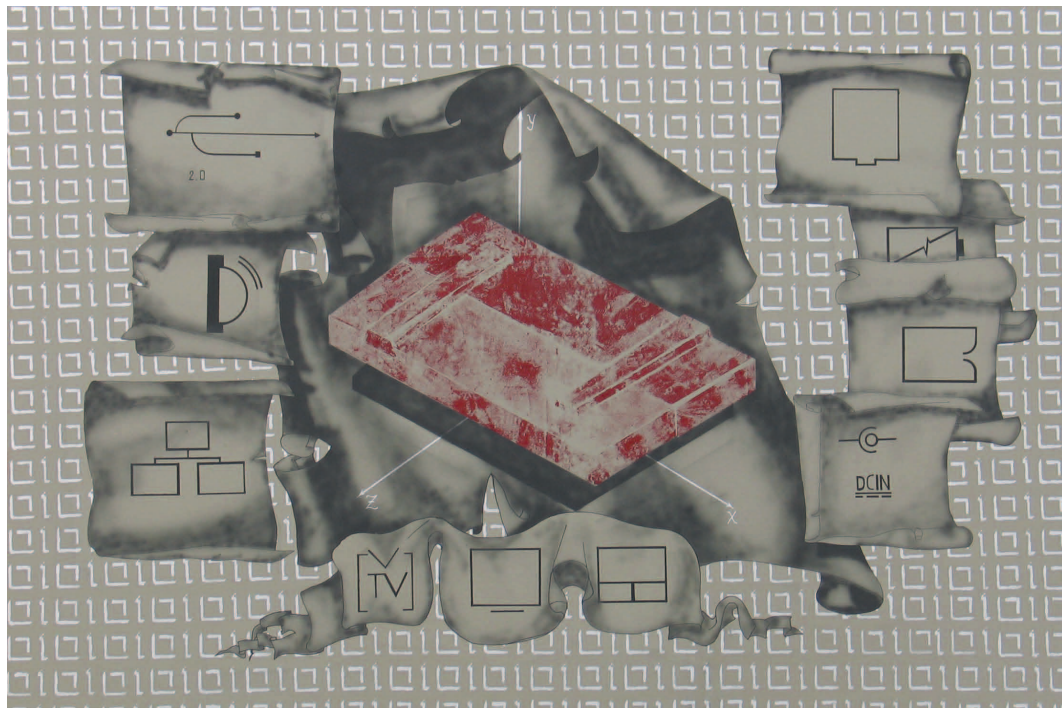
«**АЛЬФА та ОМЕГА**» — так в Біблії називає себе Господь (Откр. 1:10), тобто початок і кінець. Відповідні зображення міжнародних, точніше загально-технічних, знаків запуску та вимкнення електронної апаратури поєднані з так званими «слухами». В іконографічній практиці «слухи» — картушоподібні стрічки, елементи, притаманні зображенню архангелів Гаврила-благовістника, та Михаїла, що несе кару, як символи їх права віщувати Божу волю

про початок та завершення якоїсь частини Його задуму. А сповіщати про початок та припинення роботи цифрової апаратури характерним музичним супроводом придумали вже інженери-розробники.

«**ICONостас**» — символи комп'ютерної навігації — так звані «іконки» в поєднанні з символічним зображенням барокових іконостасних «Царських врат». «**ICONи**», як і православні ікони, розподіляються не за рангом, тобто вагомістю впливу, а за кількістю звернень. А це вже певна субординація. В іконографії — «Чин». Чин — встановлений порядок розташування ікон в кожному ряді іконостаса (дійсусному, пророцькому тощо) [9]. В нашому випадку «**ICONів**».

«**КАНОН**» — дослівно це «добірка положень, що мають догматичний характер» [10]. Виходячи з формулювання, поєднується аксонометричне зображення ікони з технічними символами модємних з'єднань та різноманітних портів, обов'язкових для комп'ютерної техніки. Як стверджує догматичне православ'я, не дотримання канону, тобто його відсутність, позбавляє ікону благодатного зв'язку зі святістю. А відсутність обов'язкових, встановлених роз'ємів не приєднає комп'ютер до мережі. Тобто перетворить високотехнологічну апаратуру на дорогий шмат металобрухту, — як відсутність благодаті перетворює ікону на просту дошку.

«**Спочатку було слово**» — Мойсееві старозаповітні скрижалі з наскрізним зображенням [11] знаків «+» та «-» як фізичним відповідником комбінацій цифрових символів «1 та 0». Дещо саркастичний натяк на те, що все, чого досягнуло людство в своєму еволюційному розвитку, вміщується в двозначну систему запису. Тобто в коливання електричних імпульсів, походження котрих людство так і не збагнуло, але, дослідивши природу явища, перетворило на нову релігію, за основу взявши іскру, що спалахує між позитивно та негативно зарядженим залізом.

Канон. 145 × 220, полотно, мішана техніка

«Дім молитви» — план хрестовокупольного храму поєднана із просторовою схемою збирання «жорсткого диску» (основний носій цифрової інформації). Тут підтексти, втім, як і в усьому проекті, асоціативно багатоманітні. План храму, як фундамент донині «розшукуваного» Ізраїльського храму. Непорозуміння з фразою Ісуса Христа: «Знищьте цей храм, і я в три дні відновлю його». Надія на відновлюваність інформації, що збереглась на пошкодженому (сленгів відповідник «поламаному») «жорсткому диску», та невимовна жалоба до «знищеного» вірусами. Той, хто відновлював «жорсткий диск», легко зрозуміє очікування Іудеїв на відновлення храму. А назва полотна є посиланням до не менш відомої фрази Ісуса Христа «Дім мій домом молитви наречено, а ви зробили з нього вертеп розбійників» (Лк. 19 : 46). Щільність спаму, вірусів, порнопродукції та тому подібного виведе з нормально-го ладу навіть найбільш «жорсткий диск».

«... І буде так» — ще один неначе збіг. Тлумачне значення одного з імен Бога «Амін» збігається з тлумачним значенням найуживанішої команди цифрового світу «Enter». Навіть кількість літер в обох словах однакова. Саме останній факт став вирішальним у виборі образотворчої мови. В структурній схемі сканворду (пошесть сучасності, заміник інтелектуальної роботи головного мозку) слово Амін вписане олівцем та витерте, перекривається написом кульковою ручкою «Enter». Це як останній спалах перехідного періоду. Ще одне покоління — і буде так, що «і буде так» завжди буде «Enter».

«Delete — HE € — The End» — видалення не є кінець. Перефразування християнського (за формою протестантського) гімну «Death it's not the End» (смерть не є кінець). Як це не дивно, але саме механіка знищення обчисленої інформації та можливість, до певного етапу, її відновлення наочно ілюструє можливість воскресін-

ня по смерті. Тому зображення комп'ютерного сміттевого кошика поєднано з зображенням розбитих воріт пекла, що використовується в іконописному ізводі «Зішестя до пекла», інша назва «Воскресіння».

«**Hand made**» — ручна робота. В іконографії зображення руки, що благословляє, є образом Руки Божої та свідченням Його Волі. Комп'ютерним символом «руки» (використовується для переносу віртуальних об'єктів) дистанційно (мишкою, клавіатурою, рухом очей з допомогою сенсорів тощо) керує користувач. Це утворює його в ілюзії, що він сам творець. Користувачем «дистанційно» керує Божа рука. В цьому ланцюжку ніхто, насправді, не працює руками, хоча весь час «працює руками».

«**Розумна молитва**» — в християнській практиці молитва скорочена для повсякчасного вжитку, як то «Ісусова молитва». Візуальним втіленням «подвигу повсякчасного читання розумної молитви» є чоти, перебираючи гудзи котрих, відраховується кількість прочитаних молитов. В цифровому світі скорочення «Ctrl+C, Ctrl+V, Ctrl+X», є відповідниками операційних команд, які є спільними в користуванні всіма комп'ютерними програмами. І знання цих скорочень значно «полегшує життя» хакерам та юзерам. Поєднання ж зображення чотів з написами командних скорочень є образом «повсякчасного читання розумної молитви» Цифрового Заповіту.

Просторова композиція «**Камо грядеши**» — макет перехрестя з вказівною каменюкою та викарбуваними на ній комп'ютерними символами «Режим очікування», «Вимкнути», «Перезавантаження».

Найбільш вагомою частиною проекту є клавіатурні скорочення «Ctrl+Z» (відміна останньої дії) та «Ctrl+S» (збереження останньої дії), що за змістом та сенсом відповідає загальнохристиянському «Спаси і Збережи». Основним об'єктом проекту мусить стати скульптурний прозоро-пластиковий хрест з наскрізним написом. Де «наскрізність» напису — символ скри-

жалів Старого Заповіту, Хрест та сенс напису — Нового, форма напису «**Ctrl+Z**» та «**Ctrl+S**» — символи Цифрового Заповіту. В підніжжі хреста (місце зображення кістяка Адама), на мармуровій плиті рельєфне зображення перфокарти як початку цифрової технології.

Віртуальність цифрового світу дає також спектр можливостей для використання просторових візій. Як то світлова проекція цифрових комбінацій на відвідувачів експозиції (технічно проекція відбувається на простір скляної стіни, освітленої врівноважувачими світловими приборами; таким чином об'єктами експозиції стане все, що потрапляє в промінь проекції, не виявляючи джерела експонування; для приховування проекційної апаратури можливе використання схеми дзеркало + «сонячний зайчик»).

Також створення скульптурних, кінетичних об'єктів. До прикладу — флюгероподібна конструкція де «+» як панікадильний чотири-вимірний хрест, а два «Ctrl» та «Z» і «S» обертаються довкола нього.

Пам'ятні знаки, у вигляді кінетичних брелоків можуть вивести факт проекту на рівень створення стилю. До прикладу — хромована чи то мідна пластинка з наскрізним написом «Ctrl+» та «монета», що обертається з карбуванням «Z» і «S» на аверсі та реверсі. Куля «AK» з викарбуваним «Ctrl+Z» та «Ctrl+S» виглядатиме досить по протестантськи-американському. Розмаїття комбінацій скорочень «Ctrl+» дає можливість створення об'єкта казиноподібного «Колеса долі», де збіг з комбінацією різних літер (тобто оперативних команд) залишатиме враження атеїстичного сарказму. А на цей сарказм спрямованим є гасло — «Програма завжди переконана, що вона розумніша за програміста...».

Проект твориться та доповнюється відповідно до знань та асоціацій, що їх отримав автор.

1. Фуко М. Ніцше, Фрейд, Маркс. Стенографічний запис круглого столу // Библиотека священника Якова Кротова. Інтернет-версія.
2. Там само.
3. Там само.
4. Сталість релігійної символіки не виникла сама по собі, а формувалась віками, Вселенськими соборами та зовсім не демократичними засобами.
5. Офіційна версія відносить дату створення глобальної мережі до 1969 року, але процес повного розповсюдження триває.
6. Нині званими не інакше як «хакери та юзери».
7. Хоча для наймолодшого покоління кількість, щільність та безпекаційність звернень до всесвітньої мережі переводять взаємини з Інтернетом до розряду віри.
8. Филатов В. В. Словарь изографа. — М., 1997.
9. Там само.
10. Там само.
11. «І повернувся і зійшов Мойсей з гори; в руках його було дві скрижалі Одрокрення, на котрих написано було з обидвох боків: і на тім, і на другім боці написано було» (Вих. 32 : 15).

Анотація. В теоретичній частині проекту «Цифровий заповіт» досліджується атрибутика цифрової Інтернет технології та християнської релігії. На підставі їх тотожності базується специфічна ідея «створення» парадигми новітньої релігії «Цифрової ери» та втілення її атрибутики в мистецькому проекті. Обґрунтовується новочитання знакової символіки та пропонується новий погляд на місце технології в житті людства. Стаття ілюстрована роботами автора.

Ключові слова: інтерпретація, знак, цифровий символ.

Аннотация. В теоретической части проекта «Цифровой завет» исследуется атрибутика цифровой интернет технологии и христианской религии. На основании их тождества базируется специфическая идея «создания» парадигмы религии «Цифровой эры» и воплощение её в художественном проекте. Обосновывается новое прочтение символики знаков и предлагается новый взгляд на место технологии в жизни человечества. Статья иллюстрирована работами автора.

Ключевые слова: интерпретация, знак, цифровой символ.

Summary. In the theoretical part of the project «Digital Testament» given a wide research of the digital internet technology attributes and the Christian religion. On the grounds of their identity is based the specific idea of «Creation» of «Digital era» religion paradigm, and it's entailment in the art project. The new Reading of symbolic signs and the new look at the place of the technology in human life both are motivated in this project. The article is illustrated by the author's art works.

Keywords: interpretation, sign, digital symbol.